

УДК 635.112(477.73)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

А.М.Ужва, аспірант

Миколаївський державний аграрний університет

У статті визначено та проаналізовано основні показники ефективності виробництва цукрових буряків в Миколаївській області. Зроблено висновки щодо умов підвищення ефективності галузі буряківництва регіону.

В статье определены и проанализированы основные показатели эффективности производства сахарной свеклы в Николаевской области. Сделаны выводы про условия повышения эффективности отрасли свекловодства региона.

Бурякоцукрове виробництво є однією з провідних галузей агропромислового комплексу України, рівень розвитку якої значною мірою визначає стан економіки агропромислового комплексу та активність формування вітчизняного ринку цукру. Багатоконпонентність вихідної продукції підкомплексу, використання її в багатьох сферах народного господарства зумовлюють вагоме значення ефективного розвитку бурякоцукрового виробництва для економіки країни.

Безсистемний перехід до нерегульованого ринку, повна втрата державного впливу на економічні процеси бурякоцукрового комплексу та нерегулювання виробництва і реалізації цукрових буряків, витратний механізм ціноутворення, погіршення забезпечення сільськогосподарських підприємств пально-мастильними матеріалами, добривами, значна зношеність матеріально-технічної бази та інші причини призвели до зростання витрат виробництва цукрових буряків в Миколаївській області.

Питання визначення ефективності виробництва цукрових буряків висвітлено у працях багатьох відомих учених цукробурякової галузі, серед яких О.С.Заєць, П.П.Борщевський, О.М.Шпичак, Є.В.Імас та інші. Дослідження були виконані на рівні держави. Разом з тим, питання аналізу ефективності виробництва цукросировини в Миколаївській області залишається недостатньо вивче-

ним. Розгляд цього питання є метою написання даної статті.

Виробництво цукрових буряків в Миколаївській області сконцентрувалося переважно в сільськогосподарських підприємствах (табл. 1).

Таблиця 1

**Структура виробництва цукрових буряків
в розрізі категорій господарств Миколаївської області, %**

Роки	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2005 р. в % до 2001 р.
Всі категорії господарств	100	100	100	100	100	100
Сільськогосподарські підприємства,	95,98	97,28	97,27	97,27	96,44	100,48
в тому числі:						
- державні	3,64	3,27	2,85	2,22	2,54	69,78
- недержавні	92,34	94,01	94,42	95,05	93,90	101,69
з них:						
господарські товариства	33,38	31,75	36,33	28,60	24,40	73,10
сільськогосподарські кооперативи	6,16	3,17	2,61	0,64	0,55	8,93
приватні підприємства	37,29	40,22	39,50	51,34	54,65	146,55
фермерські господарства	11,29	11,19	14,90	13,66	14,30	126,66

Аналіз вирощування цукрових буряків за категоріями господарств області показав, що протягом 2001-2005 років значна частина виробництва цукросировини зосередилась в сільськогосподарських підприємствах, вони займали найбільшу питому вагу в виробництві цукрових буряків серед всіх категорій господарств. У 2005 році спостерігалось незначне зменшення частки обсягу виробництва цукрових буряків в сільськогосподарських підприємствах. Також відбувся спад обсягів виробництва цукрових буряків в господарствах населення: їх питома вага в загальному обсязі виробництва цукрових буряків за всіма категоріями господарств зменшилася з 4,02% у 2001 році до 3,56% у 2005 році. Це

пояснюється тим, що цукрові буряки — трудомістка культура, вирощування якої потребує значних матеріальних і трудових затрат. Процес виробництва цукросировини у приватному секторі здійснюється переважно з використанням ручної праці власними силами або із залученням найманої праці. Практично лише на оранці та сівбі застосовується техніка. Отже, основними виробниками цукросировини залишаються сільськогосподарські підприємства.

Ефективність виробництва цукрових буряків в сільськогосподарських підприємствах Миколаївської області протягом 2001 — 2004 років знизилася. (табл. 2).

Таблиця 2

Показники ефективності буряківництва в сільськогосподарських підприємствах Миколаївської області

Показники	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2004 р. в % до 2001 р.
Урожайність, ц/га	151,1	153,0	161,5	240,8	159,36
Собівартість 1ц реалізованої продукції, грн.	11,40	11,42	12,14	13,87	121,67
Ціна реалізації 1ц продукції, грн.	14,84	13,03	14,15	12,16	81,81
Прямі затрати праці на 1ц продукції, люд.-год.	1,8	1,9	2,2	1,6	88,89
Виробничі витрати на 1га, грн.	1592,59	1709,01	1902,47	2215,36	139,10
Прибуток, грн:					
- з 1га	137,50	132,06	242,11	413,10	300,44
- з 1 ц	3,44	1,61	2,01	1,71	49,71

Так, за рахунок подорожчання матеріальних ресурсів собівартість 1 ц реалізованої продукції збільшилась на 21,67%, виробничі витрати на 1 га також зросли на 39,1%, це призвело до зменшення прибутку з 1ц майже вдвічі. Проте, внаслідок правильного застосування технологічної дисципліни та висіву якісного насіння урожайність цукросировини зросла на 59,36%, продуктивність праці зменшилась на 11,11%, прибуток з 1 гектара збільшився в 3 рази.

Зниження рівня ефективності виробництва цукрових буряків в регіоні є наслідком втрати державою регулюючої ролі, відсутністю належно розвинутої ринкової інфраструктури, недосконалістю економічних відносин між бурякосіючими господарствами і цукровими заводами. Відсутність фінансової можливості впровадження нових технологічних схем більш ефективного вирощування цукрових буряків, їх збирання та виробництва цукру знижує конкурентоспроможність галузі як на внутрішньому, так і на зовнішньому агропродовольчому ринку.

Таким чином, факторами ефективності галузі буряківництва є:

- застосування інтенсивної технології вирощування цукрових буряків на основі використання насіння високої якості, високопродуктивної системи машин і механізмів, сучасних засобів захисту рослин і ґрунтів, системи внесення органічних і мінеральних добрив;
- запровадження спеціалізованої сівозміни і формування раціонального рівня концентрації посівів;
- організація буряківництва на основі інтеграційних процесів, що зумовлює організаційну, технологічну та економічну єдність інтересів у кінцевих результатах господарювання всіх колективів, задіяних у виробничому процесі відповідно до вкладеного ними капіталу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Формування високоефективного виробництва та ринку продукції в агропромисловому комплексі південного регіону України / за ред. М.Ю. Куліша, І.І. Червен. – Миколаїв, 2000. – 240с.
2. Статистичний збірник "Сільське господарство Миколаївщини" за 2004р. / Миколаївське головне управління статистики: під кер. П.Ф. Зацаринського. – Миколаїв, 2004.